

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

4. detsember 2013*

Tühistamishagi — Riigiabi — ELTL artikli 108 lõiked 1 ja 2 — Abi, mida Ungari andis põllumajandusmaa ostmiseks — Euroopa Liidu Nõukogu pädevus — Olemasolev abikava — Asjakohased meetmed — Kaks lahutamatu seotud abikava — Asjaolude muutumine — Erandlikud asjaolud — Majanduskriis — Ilmne hindamisviga — Proportsionaalsuse põhimõte

Kohtuasjas C-121/10,

mille ese on 4. märtsil 2010 ELTL artikli 263 alusel esitatud tühistamishagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: V. Di Bucci, L. Flynn, A. Stobiecka-Kuik ja K. Walkerová, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: E. Sitbon ja F. Florindo Gijón,

kostja,

keda toetavad:

Leedu Vabariik, esindajad: D. Kriaučiūnas ja L. Liubertaitė,

Ungari, esindajad: G. Koós, M. Fehér ja K. Szíjjártó,

Poola Vabariik, esindaja: M. Szipunar,

menetlusse astujad,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseis: president V. Skouris, asepresident K. Lenaerts, kodade presidendid A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen (ettekandja), E. Juhász, A. Borg Barthet, C. G. Fernlund ja J. L. da Cruz Vilaça, kohtunikud A. Rosas, G. Arestis, J. Malenovský, A. Prechal, E. Jarašiūnas ja C. Vajda,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

olles 17. jaanuari 2013. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hagiavalduses, et Euroopa Kohus tühistaks nõukogu 22. detsembri 2009. aasta otsuse 2009/1017/EL, milles käsitletakse Ungari Vabariigi asutuste poolt riigiabi andmist põllumajandusmaa ostmiseks ajavahemikul 1. jaanuarist 2010 kuni 31. detsembrini 2013 (ELT L 348, lk 55; edaspidi „vaidlustatud otsus”).

Õiguslik raamistik

Ühinemisakt

- 2 Akti Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta (ELT 2003, L 236, lk 33; edaspidi „ühinemisakt”) X lisa 3. peatüki punkt 2 näeb ette:

„Olenemata Euroopa Liidu aluslepingute järgsetest kohustustest võib Ungari seitsme aasta jooksul alates ühinemiskuupäevast jätta kehtima keelud, mis on käesoleva akti allakirjutamise ajaks kehtestatud tema õigusaktidega põllumajandusmaa omandamise suhtes füüsiliste isikute poolt, kes ei ole Ungari residendid ega kodanikud, ja juriidiliste isikute poolt. [...]

[...]”

Määrus (EÜ) nr 659/1999

- 3 Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL artikli 108] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), näeb artiklis 1 ette:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- b) olemasolev abi:

[...]

- ii) heakskiidetud abi, see tähendab [Euroopa Liidu] komisjoni või nõukogu poolt heakskiidetud abikavad või individuaalne abi;

[...]

- c) uus abi – kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused;

[...]”

4 Määruse artikli 17 lõige 2 sätestab:

„Kui komisjon leiab, et olemasolev abikava ei sobi või enam ei sobi ühisturuga kokku, teatab ta kõnealusele liikmesriigile oma esialgsest seisukohast ja annab talle võimaluse esitada ühe kuu jooksul omapoolsed märkused. [...]”

5 Nimetatud määruse artikkel 18 näeb ette:

„Kui komisjon leiab liikmesriigi poolt vastavalt artiklile 17 esitatud teavet silmas pidades, et olemasolev abikava ei sobi või enam ei sobi ühisturuga kokku, siis esitab ta soovitusel, milles pakub kõnealusele liikmesriigile asjakohaseid meetmeid. [...]”

6 Sama määruse artikli 19 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui kõnealune liikmesriik kiidab pakutud meetmed heaks ja teatab sellest komisjonile, siis komisjon protokollib selle teabe ja teatab sellest liikmesriigile. Heakskiitmisega kohustub liikmesriik asjakohaseid meetmeid rakendama.”

Määrus (EÜ) nr 1857/2006

7 Komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1857/2006, mis käsitleb [ELTL artiklite 107 ja 108] kohaldamist põllumajandustoodete tootmisega tegelevatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antava riigiabi suhtes ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 70/2001 (ELT L 358, lk 3), sätestab artiklis 4:

„1. Investeeringutoetus [liidu] põllumajandusettevõtetele põllumajanduslikuks esmatootmiseks sobib ühisturuga kokku [ELTL artikli 107] lõike 3 punkti c tähenduses ja vabastatakse [ELTL artikli 108] lõike 3 kohasest teatamiskohustusest, kui see vastab käesoleva artikli lõigetes 2–10 esitatud tingimustele.

[...]

8. Abi võib anda muuks kui ehituseks kasutatava maa ostmiseks, maksumusega kuni 10% investeeringu abikõlblikest kuludest.

[...]”

Määrus (EÜ) nr 1535/2007

8 Komisjoni 20. detsembri 2007. aasta määrus nr 1535/2007, milles käsitletakse [ELTL artiklite 107 ja 108] kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandustoodete tootmise sektoris (ELT L 337, lk 35), sätestab artikli 3 lõikes 1:

„Kui abimeetmed vastavad käesoleva artikli lõigete 2–7 tingimustele, ei käsitata neid [ELTL artikli 107] lõike 1 kõiki tingimusi täitvana ja seetõttu vabastatakse nad [ELTL artikli 108] lõike 3 kohasest teatamiskohustusest.”

Põllumajandussuunised

- 9 Ühenduse suuniste riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris aastateks 2007–2013 (ELT 2006, C 319, lk 1, edaspidi „põllumajandussuunised) punkt 29 täpsustab:

„Investeeringutoetus põllumajandusettevõttele tunnistatakse [ELTL artikli 107] lõike 3 punktiga c kokkusobivaks, kui see vastab kõigile määruse [...] nr 1857/2006 artikli 4 tingimustele. [...]”

- 10 Suunistes on pealkirja all „Ettepanekud asjakohaste meetmete kohta” punkt 196, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Kooskõlas [ELTL artikli 108] lõikega 1 teeb komisjon liikmesriikidele ettepaneku muuta olemasolevaid abikavasid hiljemalt 31. detsembriks 2007, nii et need vastaksid käesolevatele suunistele, välja arvatud olemasolevad [...] põllumajandusettevõtete maaostuga seotud investeeringuteks ette nähtud abikavad, mida tuleb muuta hiljemalt 31. detsembriks 2009, et need vastaksid käesolevatele suunistele.”

- 11 Suuniste punkt 197 näeb ette, et liikmesriikidel palutakse hiljemalt 28. veebruariks 2007 kirjalikult kinnitada, et nad kiidavad heaks ettepanekud asjakohaste meetmete kohta.

- 12 Suuniste punkt 198 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui liikmesriik ei ole kõnealuseks kuupäevaks kirjalikku kinnitust esitanud, rakendab komisjon määruse [...] nr 659/1999 artikli 19 lõiget 2 ning vajadusel algatab selles sättes osutatud menetluse.”

Ajutine raamistik

- 13 Komisjoni 17. detsembri 2008. aasta teatis „Ühenduse riigiabi meetmete ajutine raamistik praeguses finants- ja majanduskriisis rahastamisele juurdepääsu toetamiseks” (ELT 2009, C 83, lk 1), mida on muudetud *Euroopa Liidu Teatajas* 31. oktoobril 2009 avaldatud komisjoni teatisega (ELT C 261, lk 2), (edaspidi „ajutine raamistik”) näeb punktis 4.2.2 ette, et arvestades majandusolukorda, peetakse vajalikuks ajutiselt lubada anda piiratud summas abi, kui on täidetud teatavad tingimused.

- 14 Ajutise raamistiku punkti 4.2.2 alapunkt h täpsustab muu hulgas, et „[k]ui põllumajandustoodete esmatootmisega tegelevatele ettevõtjatele antakse abi [...], ei või sularahatoetus (või sellega samaväärne brutotoetus) ületada 15 000 eurot ettevõtja kohta”.

- 15 Ajutise raamistiku punktis 7 on märgitud, et „käesolevat teatist [...] kohaldatakse üksnes kuni 31. detsembrini 2010”.

Vaidluse taust

- 16 Vastavalt EÜ artikli 88 lõikele 3 teatas Ungari 27. novembri 2006. aasta kirjaga komisjonile kahest riigiabi kavast, mille nimetus on vastavalt „Maa ostmiseks madala intressiga laenu kujul antavad toetused” ja „Toetused maavalduste liitmiseks”. Need kavad pidid välja vahetama kaks olemasolevat abikava ja kehtima kuni 31. detsembrini 2009. Need pidid investeeringutoetuste vormis soodustama põllumajandustootjaid, kes kavatsesid osta põllumajandusmaad.

- 17 Komisjoni hinnangul oli abi kokkusobiv EÜ artikli 87 lõike 3 punktiga c, mistõttu ta kahe 22. detsembri 2006. aasta otsusega (ELT 2007, C 68, lk 8; edaspidi mõlemad „22. detsembri 2006. aasta otsused”) kinnitas, et tal ei ole vastuväiteid. Otsustes on täpsustatud, et abikavade kehtivusaeg ulatub komisjoni heakskiidu andmise kuupäevast „kuni 31. detsembrini 2009”.

- 18 Põllumajandussuuniste punktiga 196 tegi komisjon liikmesriikidele ettepaneku muuta põllumajandusmaa ostuga seotud olemasolevaid abikavasid hiljemalt 31. detsembriks 2009, et need suunistele vastaksid.
- 19 Ungari teatas 7. veebruaril 2007, et ta kiidab heaks suuniste punktis 196 esitatud asjakohased meetmed. Nagu näeb ette määruse nr 659/1999 artikli 19 lõige 1, protokollis komisjon selle heakskiidu teatisega, mis on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* (ELT 2008, C 70, lk 11).
- 20 EÜ artikli 88 lõike 2 alusel esitas Ungari 4. novembril 2009 nõukogule taotluse pikendada põllumajandusmaa ostuga seotud olemasolevaid abikavasid alates 31. detsembrist 2009. Liikmesriik esitas 27. novembril 2009 nõukogule täpsema taotluse lubada põllumajandusmaa ostuga seotud kahte olemasolevat abikava rakendada kuni 31. detsembrini 2013.
- 21 Nõukogu rahuldab selle taotluse vaidlustatud otsusega, tuginedes ELTL artikli 108 lõike 2 kolmandale lõigule. Otsuse artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:
- „Erakorraline riigiabi, mida Ungari asutused annavad ajavahemikul 1. jaanuarist 2010 kuni 31. detsembrini 2013 intressitoetuse ja otsetoetuse vormis põllumajandusmaa ostmiseks ning mille summa ulatub maksimaalselt 4 000 miljoni Ungari forintini, loetakse siseturuga kokkusobivaks.”
- 22 Nõukogu põhistas oma otsust, viidates nimelt otsuse põhjendustes 2–6 ebasoodsale maakasutuse struktuurile, Ungari põllumajandustootjate kapitalinappusele ja neil laenu saamisel tekkivatele raskustele, kuna majandus- ja finantskriisi tõttu on tõusnud põllumajandusmaa ostmiseks võetava laenu intressimäärad ja pangad rakendavad Ungaris põllumajandustootjatele laenu andmisel rangeid kriteeriume. Nõukogu rõhutab, et sellises olukorras tekib oht, et suureneb spekulatiivne maaost põllumajandusega mitteseotud ettevõtjate poolt. Lisaks märgib ta, et majanduskriisi tulemusel kasvas Ungaris tööpuudus ja vähenes sisemajanduse koguprodukt eelkõige põllumajandussektoris.
- 23 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 8 ja 9 on märgitud:
- „(8) Komisjon ei ole praeguses etapis veel algatanud ühtegi menetlust ega ole võtnud seisukohta abi iseloomu ja siseturuga kokkusobivuse kohta.
- (9) Seega eksisteerivad erandlikud asjaolud, mis võimaldavad sellise abi andmist erandina ja rangelt Ungari maapiirkondades valitseva vaesuse vähendamiseks vajalikus ulatuses pidada siseturuga kokkusobivaks.”

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

- 24 Komisjon palub Euroopa Kohtul:
- tühistada vaidlustatud otsus ja
  - mõista kohtukulud välja nõukogult.
- 25 Nõukogu palub Euroopa Kohtul:
- jätta hagi põhjendamatus tõttu rahuldamata ja
  - mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 26 Euroopa Kohtu presidendi 9. augusti 2010. aasta määrusega anti Leedu Vabariigile, Ungarile ja Poola Vabariigile luba astuda menetlusse nõukogu nõuete toetuseks.

Hagi

- 27 Komisjon põhjendab oma hagi nelja väitega, mis käsitlevad vastavalt nõukogu pädevuse puudumist, võimu kuritarvitamist, lojaalse koostöö põhimõtte rikkumist ja ilmselget hindamisviga seoses erandlike asjaolude esinemisega ning proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist.

Esimene väide, et nõukogul puudub pädevus

Poolte argumendid

- 28 Komisjoni esimene väide on, et nõukogul puudus pädevus vaidlustatud otsuse vastuvõtmiseks.
- 29 Komisjoni sõnul nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et nõukogule ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõiguga antud pädevus on erandlik ja seega ei ole nõukogu pädev tühistama komisjoni otsust, millega on tuvastatud abi kokkusobimatus siseturuga, või kõrvale hoidma sellise otsuse täitmisest.
- 30 Komisjon leiab, et ta võttis põllumajandussuuniste punktiga 196 vastu lõpliku seisukoha Ungari poolt põllumajandusmaa ostmiseks kehtestatud abikavade siseturuga kokkusobivuse küsimuses. Asjaolul, et see seisukoht on vastu võetud suuniste vormis, ei ole kahjulikke tagajärgi, kuna Euroopa Liidu kohtud on leidnud, et liikmesriik, kes suunised heaks kiidab, on kohustatud neid rakendama.
- 31 Käesoleval juhul on Ungari teatanud, et ta kiidab heaks põllumajandussuuniste punktis 196 esitatud asjakohased meetmed. Selle tulemusena on ta kohustatud lõpetama nimetatud abikavad hiljemalt 31. detsembriks 2009 ega saa neid uuesti kehtestada enne 31. detsembrist 2013. Kui nõukogu lubas samu abikavasid rakendada alates 1. jaanuarist 2010, nurjas ta komisjoni otsuse toime, ületades seega oma pädevust.
- 32 Nõukogu väidab seevastu, et vaidlustatud otsusega lubatud abikava on uus abikava, mis erineb nendest, mille komisjon 22. detsembri 2006. aasta otsustega heaks kiitis, kuna see põhineb nimelt uutel faktilistel ja õiguslikel asjaoludel. Niisiis ei ole komisjon kunagi hinnanud vaidlustatud otsusega lubatud abikava kokkusobivust siseturuga.
- 33 Nõukogu lisab, et põllumajandussuuniste punkt 196 ei ole tema poolt heaks kiidetud abikava suhtes kohaldatav, kuna ELTL artikli 108 lõikes 1 ette nähtud asjakohased meetmed on kohaldatavad ainult olemasolevale abile.
- 34 Komisjon väidab oma repliigis, et erinevused, mille nõukogu olemasolevaid abikavasid ja vaidlustatud otsusega lubatud abikava võrreldes esile tõi, ei oma tähtsust, kuna kavad on omavahel niivõrd lahutamatult seotud, et kavade eristamine ELTL artikli 108 lõike 2 kohaldamist silmas pidades on suuresti kunstlik.
- 35 Leedu Vabariik, Ungari ja Poola Vabariik nõustuvad sisuliselt nõukogu analüüsiga.

Euroopa Kohtu hinnang

- 36 Selleks et hinnata, kas esimene väide, millega komisjon oma hagi põhistab, on põhjendatud, tuleb kindlaks teha, kas nõukogu oli ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu alusel pädev vaidlustatud otsuses viidatud abikava siseturuga kokkusobivaks tunnistama, samas kui Ungari oli põllumajandussuuniste punktiga 196 pakutud asjakohased meetmed heaks kiitnud.

- 37 Vastavalt ELTL artikli 108 lõike 2 kolmandale lõigule võib nõukogu liikmesriigi avalduse põhjal ühehäälselt otsustada, et abi, mida see riik annab või kavatses anda, tuleb erandina ELTL artikli 107 sätetest või ELTL artiklis 109 sätestatud eeskirjadest pidada siseturuga kokkusobivaks, kui selline otsus on erandlike asjaolude tõttu põhjendatud.
- 38 Seega võib liikmesriik täpselt määratletud asjaoludel teatada abist mitte komisjonile, kes teeb otsuse ELTL artikli 108 lõikega 3 määratletud raamistikus, vaid nõukogule, kes teeb otsuse ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõiguga määratletud raamistikus erandina ELTL artikli 107 sätetest või ELTL artiklis 109 sätestatud eeskirjadest.
- 39 Euroopa Kohus on selle sätte teatavaid tõlgendamisaspekte juba täpsustanud.
- 40 Nii on ta kõigepealt meelde tuletanud EL toimimise lepinguga komisjonile antud keskset rolli abi siseturuga võimaliku kokkusobimatuse tuvastamisel ja seejärel selgitanud, et ELTL artikli 108 lõike 2 kolmas lõik osutab erakorralisele ja erilisele juhtumile, nii et nõukogule selle sättega antud pädevus on ilmselgelt erandlik (vt selle kohta 29. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-110/02: komisjon vs. nõukogu, EKL 2004, lk I-6333, punktid 29–31), mis tähendab seda, et artikli 108 lõike 2 kolmandat lõiku tuleb tingimata tõlgendada täht-tähelt (vt analoogia alusel 22. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-510/08: Mattner, EKL 2010, lk I-3553, punkt 32, ja 14. märtsi 2013. aasta otsus kohtuasjas C-419/11: Česká spořitelna, punkt 26).
- 41 Seoses ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda ja neljanda lõigu sätetega, mille kohaselt ühelt poolt liikmesriigi pöördumine nõukogu poole peatab kolmeks kuuks komisjoni juures toimuva läbivaatuse ning teiselt poolt, kui nõukogu ei ole selle tähtaja jooksul oma otsust langetanud, teeb otsuse komisjon, on Euroopa Kohus veel selgitanud, et neid sätteid tuleb tõlgendada nii, et mainitud tähtaja möödumisel ei ole nõukogu enam pädev tegema asjaomase abi suhtes otsust nimetatud kolmanda lõigu alusel (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, punkt 32).
- 42 Euroopa Kohus on selles osas leidnud, et nõukogu pädevusele sellise ajalise piiri seadmine näitab ühtlasi, et kui liikmesriik ei ole nõukogule ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu alusel ühtki taotlust saatnud enne, kui komisjon kõnealuse abi siseturuga kokkusobimatuks tunnistab ja sellega ELTL artikli 108 lõike 2 esimeses lõigus sätestatud menetluse lõpetab, ei ole nõukogul enam õigust teostada talle selle sätte kolmanda lõiguga antud erandlikku pädevust, et tunnistada abi siseturuga kokkusobivaks (eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, punkt 33, ja 22. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-399/03: komisjon vs. nõukogu, EKL 2006, lk I-5629, punkt 24).
- 43 Euroopa Kohus on antud kontekstis rõhutanud, et selline tõlgendus võimaldab välistada nende otsuste vastuvõtmise, mille resolutiivosad on omavahel vastuolus, ning aitab seega kaasa õiguskindlusele, kuna säilitab haldusotsuse lõpliku jõu, mille akt on omandanud mõistlike kaebetähtaegade möödumisel või õiguskaitsevahendite ammendamisega (vt selle kohta eespool viidatud 29. juuni 2004. aasta kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, punktid 32 ja 35, ning 22. juuni 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, punkt 25).
- 44 Lõpuks on Euroopa Kohus selgitanud küsimust, kas asjaolu, et nõukogu ei ole pädev otsustama siseturuga kokkusobivuse üle abi suhtes, mille kohta on komisjon juba lõpliku otsuse teinud, tähendab seda, et nõukogu ei ole pädev otsustama ka abi üle, mille eesmärk on eraldada varem komisjoni otsusega kokkusobimatuks tunnistatud ebaseadusliku abi saajatele rahasumma, et hüvitada tagasimakseid, mida nad peavad nimetatud otsuse kohaselt tegema.
- 45 Selles küsimuses tõi Euroopa Kohus esile, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõustumine sellega, et liikmesriik võib anda sellise ebaseadusliku abi saajatele uut abi ebaseadusliku abi suuruses summas, mis püüab neutraliseerida komisjoni otsusega abisaajatele kohustuslikuks tehtud

tagasimaksmisest tulenevaid tagajärgi, nurjab ilmselgelt ELTL artiklite 107 ja 108 alusel vastuvõetud komisjoni otsuste toime (eespool viidatud 29. juuni 2004. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu, punkt 43, ja 22. juuni 2006. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu, punkt 27).

- 46 Nii on Euroopa Kohus otsustanud, et kui komisjon on võtnud vastu otsuse abi siseturuga kokkusobimatuks tunnistamise kohta, ei või nõukogu, kes ei tohi teha takistusi komisjoni otsusele abi siseturuga kokkusobimatuks tunnistamise kohta, tunnistades ise nimetatud abi selle turuga kokkusobivaks, lisaks nurjata sellise otsuse toimet sellega, et tunnistab ise ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu alusel siseturuga kokkusobivaks abi, mille eesmärk on hüvitada komisjoni otsusega siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud ebaseaduslikku abi saanute tagasimaksed, mida viimased on komisjoni otsuse alusel kohustatud tegema (vt selle kohta eespool viidatud 29. juuni 2004. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu, punktid 44 ja 45, ning 22. juuni 2006. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu, punkt 28).
- 47 Sellest kohtupraktikast nähtub, et ELTL artikli 108 lõike 2 kohaldamisel on nõukogu ja komisjoni vastav pädevus piiritletud nii, et esiteks on tegemist pädevusega, mida teostab peamiselt komisjon, ja nõukogu kasutab seda ainult erandlikel asjaoludel. Teiseks tuleb nõukogu pädevust, mis lubab tal teha oma otsusega erandeid aluslepingu teatavatest sätetest riigiabi valdkonnas, teostada kindlaksmääratud ajalistes raamides. Kolmandaks, niipea kui komisjon või nõukogu on teinud abi kokkusobivuse kohta lõpliku otsuse, ei tohi teine institutsioon neist kahest enam vastu võtta vastupidist otsust.
- 48 Sellise tõlgenduse eesmärk on säilitada liidu tegevuse järjekindlus ja tõhusus, kuna nii on esiteks välistatud vastukäivate otsuste tegemine, ja teiseks takistab see liidu institutsiooni lõplikult jõustunud otsusele väljaspool mis tahes tähtaega, kaasa arvatud ELTL artikli 263 lõikes 6 ette nähtud tähtaeg, ja õiguskindluse põhimõtet eirates vastu seadmast teise institutsiooni vastukäivat otsust.
- 49 Selle tõlgenduse aluseks olevatest kaalutlustest ilmneb ühtlasi, et ei ole oluline, kas nõukogu otsuse esemeks olev abi on olemasolev või uus abi. Nagu tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, ei seata komisjoni otsuse tõhusust ohtu nimelt mitte ainult siis, kui nõukogu võtab vastu otsuse, millega tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks seesama abi, mille kohta komisjon on juba otsuse teinud, vaid ka siis, kui nõukogu otsuse esemeks olev abi on määratud hüvitama siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud ebaseadusliku abi saajatele tagasimakseid, mida nad on komisjoni otsuse alusel kohustatud tegema. Neil asjaoludel on teine abi niivõrd lahutamatu seotud abiga, mille komisjon on varem siseturuga kokkusobimatuks tunnistanud, et on suuresti kunstlik üritada neid abisid ELTL artikli 108 lõike 2 kohaldamist silmas pidades eristada (vt selle kohta eespool viidatud 29. juuni 2004. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu, punktid 45 ja 46).
- 50 Seega on käesolevas kohtuasjas oluline analüüsida küsimust, kas nõukogu poolt siseturuga kokkusobivaks tunnistatud abi tuleb olenemata sellest, kas on tegemist olemasoleva abi või uue abiga, pidada abiks, mille kohta komisjon on juba teinud lõpliku otsuse.
- 51 Selles osas nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et komisjon võib talle ELTL artiklitega 107 ja 108 antud pädevuse kasutamisel anda suuniseid, milles ta selgitab, kuidas ta kavatseb samade artiklite alusel teostada oma kaalutusõigust uue abi või olemasolevate abikavade suhtes (18. juuni 2002. aasta otsus kohtuasjas C-242/00: Saksamaa *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-5603, punkt 27).
- 52 Kui suunised põhinevad ELTL artikli 108 lõikel 1, moodustavad need osa regulaarsest ja tavapärasest koostööst, mille raames komisjon vaatab koos liikmesriikidega pidevalt läbi olemasolevaid abikavasid ja pakub neile välja asjakohaseid meetmeid, mida nõuavad siseturu järkjärguline areng või toimimine (vt selle kohta 15. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-311/94: IJssel-Vliet, EKL 1996, lk I-5023, punktid 36 ja 37, ning 5. oktoobri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-288/96: Saksamaa *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-8237, punkt 64). Niivõrd kui liikmesriik on pakutud asjakohased meetmed heaks

kiitnud, on neil siduv toime liikmesriigile (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus IJssel-Vliet, punktid 42 ja 43, ning 5. oktoobri 2000. aasta kohtuotsus Saksamaa vs. komisjon, punkt 65), kes on kohustatud neid rakendama, nagu on sätestatud määruse nr 659/1999 artikli 19 lõikes 1.

- 53 Antud juhul teatas Ungari 7. veebruaril 2007, et ta kiidab heaks põllumajandussuuniste punktis 196 esitatud asjakohased meetmed.
- 54 Asjakohasteks meetmeteks on nimelt põllumajandusettevõtjate maaostuinvesteeringutega seotud olemasolevate abikavade muutmise, et viia need hiljemalt 31. detsembriks 2009 suunistega vastavusse.
- 55 Sellest järeldub, et kooskõlas ELTL artikli 108 lõikega 1 puudutavad komisjoni poolt põllumajandussuuniste punktis 196 esitatud asjakohased meetmed ainult olemasolevaid abikavasid.
- 56 Vaidlustatud otsusega lubatud kava on aga uus abikava.
- 57 Nii saab käesoleva kohtuotsuse punktis 16 nimetatud abikavasid määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii rakendamisel pidada olemasolevaks abiks vaid seni, kui kestab ajavahemik, milleks need olid 22. detsembri 2006. aasta otsustega lubatud, st kuni 31. detsembrini 2009.
- 58 Arvestades niisiis, et nimetatud määruse artikli 1 punktist c tulenevalt on kõik abikavad, mis ei ole olemasolevad abikavad, uued abikavad ja et vaidlustatud otsusega lubatud abikava kuulus kohaldamisele alates 1. jaanuarist 2010, on see paratamatult uus abikava.
- 59 Kui eeldada, et on tõendatud, et tegemist on lihtsalt 31. detsembril 2009 kehtivuse kaotanud kavade pikendamisega, ei ole see asjaolu määrava tähtsusega, kuna olemasoleva abikava pikendamisel tekib uus abi, mis erineb pikendatud abikavast (vt selle kohta 20. mai 2010. aasta otsus kohtuasjas C-138/09: Todaro Nunziatina & C., EKL 2010, lk I-4561, punktid 46 ja 47).
- 60 Ungaril asjakohaste meetmete ettepaneku heakskiitmise tulemusena tekkinud kohustused ei puuduta seega kava, mille vaidlustatud otsus siseturuga kokkusobivaks tunnistab, kuna tegemist on uue abikavaga, mida ei tohi segi ajada olemasoleva abikavaga, millele osutavad liikmesriigi poolt heaks kiidetud asjakohased meetmed.
- 61 Sellegipoolest ei saa nõukogu tugineda lihtsalt sellele, et tegemist on uue abikavaga, et uuesti läbi vaadata olukord, mille kohta komisjon on juba andnud lõpliku hinnangu, ja nii minna selle hinnanguga vastuollu. Nõukogu ei ole seega pädev otsustama, et uus abikava tuleb tunnistada siseturuga kokkusobivaks, kui see on olemasoleva abikavaga, mida liikmesriik on kohustunud muutma või mille ta on kohustunud kehtetuks tunnistama ELTL artikli 108 lõikes 1 sätestatud raamistikus, niivõrd lahutamatu seotud, et kahe kava eristamine ELTL artikli 108 lõike 2 kohaldamist silmas pidades on suuresti kunstlik (vt analoogia alusel eespool viidatud 29. juuni 2004. aasta kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, punkt 46).
- 62 Käesoleval juhul see siiski nii ei ole.
- 63 Selles osas olgu märgitud, et komisjoni antud hinnangu ja nõukogu hinnangu andmise vahele jäi märkimisväärne ajavahemik, kuna vaidlustatud otsus tehti ligi kolm aastat pärast asjaomaste meetmete ettepanekut.
- 64 Pealegi on see otsus konkreetselt põhjustatud uute asjaolude ilmnemisega, mida nõukogu peab erandlikeks ja mida komisjon ei saanud arvesse võtta oma hinnangus põllumajandusmaa ostmiseks Ungari rakendatavate olemasolevate abikavade siseturuga kokkusobivuse kohta.

- 65 Seega, kui põllumajandussuunised võeti vastu 2006. aastal, siis vaidlustatud otsus viitab suuresti tagajärgedele, mida majandus- ja finantskriis tekitas Ungari põllumajandussektoris aastatel 2008 ja 2009. Nõukogu osutab nimelt põllumajandusmaa ostmiseks antavate laenude intressimäärade tõusule ja rangematele tingimustele, mida pangad laenude andmisel rakendasid aastatel 2008 ja 2009, samuti tööpuuduse kasvule ja sisemajanduse koguprodukti vähenemisele eelkõige põllumajandussektoris.
- 66 Ent komisjoni seisukoht, millega ta põhjendas asjakohaste meetmete ettepanekut ja mille kohaselt käesoleva kohtuotsuse punktis 16 nimetatud kavad on siseturuga kokkusobivad, põhines paratamatult hinnangul, mis on antud talle 2006. aastal teadaolevatest majandusnäitajatest lähtudes tagajärgede kohta, mida selle kava kohaldamine võib põhjustada siseturu järkjärgulises arengus või toimimises.
- 67 Põhjusel, et käesoleva kohtuotsuse punktis 65 nimetatud asjaolud olid oluliselt muutunud, ei saa komisjoni hinnangut abikavadele pidada selliseks, mis piirab hinnangu andmist sarnaseid meetmeid sisaldava abikava kohta, mida oleks aga kohaldatud oluliselt teistsuguses majanduslikus kontekstis kui see, millega arvestas komisjon oma hinnangu andmisel. Sellest järeldub, et kui Ungari saatis nõukogule ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu alusel taotluse uue abikava kohta, tuleb selle kokkusobivust siseturuga hinnata individuaalselt ja eraldi käesoleva kohtuotsuse punktis 16 nimetatud kavadest, võttes arvesse abi andmise ajal esinevaid majanduslikke tingimusi (vt selle kohta 3. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-261/89: Itaalia vs. komisjon, EKL 1991, lk I-4437, punkt 21, ja 21. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-459/10 P: Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt vs. komisjon, EKL 2011, lk I-109, punkt 48).
- 68 Käesolevas kohtuasjas käsitletav olukord on niisiis erinev sellest, mida Euroopa Kohus analüüsis eespool viidatud 29. juuni 2004. aasta kohtuotsuses komisjon vs. nõukogu ning 22. juuni 2006. aasta kohtuotsuses komisjon vs. nõukogu.
- 69 Erinevalt nõukogu otsustest, mis tühistati nende kahe kohtuotsusega, on vaidlustatud otsus käesoleval juhul nimelt täpsemalt põhjendatud uute asjaoludega, mis ilmnisid vahepeal ajast, mil komisjon vaatas läbi Ungaris rakendatavad olemasolevad abikavad, kuni ajani, mil nõukogu hindas uut abikava, mille kohta liikmesriik talle taotluse oli esitanud.
- 70 Asjaolud, millega põhjendati nõukogu pädevuse puudumist käesoleva kohtuotsuse punktis 68 nimetatud kahes kohtuotsuses, käesolevas kohtuasjas järelikult ei esine.
- 71 Samas ei saa nõukogu pädevuse tunnustamine tähendada, et liikmesriikide poolt heaks kiidetud asjakohastest meetmetest on lubatud mööda hiilida.
- 72 Nimelt on nõukogu esiteks pädev sellise uue abikava jaoks, mis sarnaneb olemasoleva abikavaga, mida liikmesriik asjakohaste meetmete ettepaneku heakskiitmise tulemusena on kohustatud muutma või mille ta peab kehtetuks tunnistama, andma luba üksnes juhul, kui pärast ettepaneku esitamist on ilmnenu uued asjaolud.
- 73 Teiseks teostatakse ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõiguga nõukogule antud pädevust üksnes selle sättega määratud piirides, st erandlike asjaolude esinemise korral (vt selle kohta 29. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-122/94: komisjon vs. nõukogu, EKL 1996, lk I-881, punkt 13).
- 74 Lõpuks, seoses komisjoni argumendiga, mille kohaselt ei ole nõukogu pädev andma luba abi jaoks, mis on vastuolus põllumajandussuunistes määratletud juhustega, on oluline meelde tuletada, et neis suunistes saab ainult punktis 196 esitatud asjakohaste meetmete ettepanekuid, mille liikmesriigid on heaks kiitnud, käsitada komisjoni lõpliku seisukohana abikava siseturuga kokkusobivuse küsimuses.

- 75 Nimelt, nagu osutab põllumajandussuuniste punkt 197, kehtib liikmesriikide heakskiit ainult asjakohaste meetmete ettepaneku suhtes, samas kui suuniste ülejäänud sätted on kõigest suunavad üldjuhised, mis on siduvad komisjonile (vt selle kohta 13. juuni 2002. aasta otsus kohtuasjas C-382/99: Madalmaad *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-5163, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika), kuid mitte liikmesriikidele. Seda vähem saavad need olla siduvad nõukogule, kellele ELTL artikli 108 lõike 2 kolmas lõik annab õiguse teha erandlikel asjaoludel erandeid ELTL artikli 107 sätetest või ELTL artiklis 109 sätestatud eeskirjadest.
- 76 Suuniste punktist 196 nähtub, et põllumajandusmaa ostuga seotud olemasolevate abikavade osas on liikmesriigid võtnud ainult kohustuse kavasid muuta, et need suunistele vastaksid, või muutmata jätmise korral need hiljemalt 31. detsembriks 2009 kehtetuks tunnistama.
- 77 Käesoleva kohtuotsuse punktides 61–70 esitatud kaalutlustest seevastu tuleneb, et liikmesriigid ei ole põllumajandussuuniste punktis 196 sisalduvatele asjakohaste meetmete ettepaneku heakskiitmisega kaotanud kõiki võimalusi taotleda luba sarnaste või samade kavade taaskehtestamiseks suuniste kogu kehtivusaja jooksul.
- 78 Sellest tulenevalt on komisjoni esimene väide, et nõukogul puudub pädevus, põhjendamatu ja kuulub tagasilükkamisele.

Teine väide, et on tegemist võimu kuritarvitamisega

Poolte argumendid

- 79 Teise väitega leiab komisjon, et nõukogu kuritarvitas võimu, kui ta püüdis neutraliseerida tagajärgi, mis tulenevad komisjoni hinnangust põllumajandusmaa ostuks Ungari kehtestatud abikavade kohta.
- 80 Nõukogu väidab, et ta ei püüdnud vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega kahandada olematuks komisjoni hinnangust tulenevaid tagajärgi, arvestades et komisjon ei olnud vastu võtnud ühtki otsust, mis tunnistaks vaidlustatud otsusega lubatud abikava siseturuga kokkusobimatuks. Eesmärk, mida nõukogu taotles, seisnes tegelikult selles, et aidata majandus- ja finantskriisist tabatud Ungari põllumajandustootjatel osta põllumajandusmaad.

Euroopa Kohtu hinnang

- 81 Nagu Euroopa Kohus on korduvalt väljendanud seisukohta, on õigusakti puhul võimu kuritarvitamisega tegemist vaid siis, kui objektiivsete, asjakohaste ja omavahel vastavuses olevate tõendite põhjal selgub, et õigusakt on vastu võetud eranditult või peamiselt saavutamaks teisi eesmärke kui need, millele toetuti, või vältimaks asutamislepingus spetsiaalselt antud juhtumi lahendamiseks ette nähtud menetlust (vt selle kohta eelkõige 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-48/96 P: Windpark Groothusen *vs.* komisjon, EKL 1998, lk I-2873, punkt 52, ja 7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-310/04: Hispaania *vs.* nõukogu, EKL 2006, lk I-7285, punkt 69).
- 82 Tuleb tõdeda, et komisjon ei esitanud selliseid tõendeid.
- 83 Seoses eesmärkidega, mida nõukogu vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal taotles, ei võimalda Euroopa Kohtule esitatud toimikus miski kinnitada, et nõukogu järgis eranditult või peamiselt teisi eesmärke peale Ungari põllumajandustootjate abistamise hõlbustamiseks põllumajandusmaa ostu, et vähendada vaesust Ungari maapiirkondades.

- 84 Mis puutub komisjoni argumenti, et sündmuste ahelast ja vahetatud teabest nähtub, et vaidlustatud otsuse eesmärk oli kahjustada seda seisukohta, millele komisjon oli asunud, siis selgub, et nõukogu võis põhjendatult leida, et komisjon ei ole asjaomase abikava kokkusobivuse küsimuses seisukohta võtnud, nagu on rõhutatud vaidlustatud otsuse põhjenduses 8.
- 85 Seega tuleb hagiavalduse teine väide, et on tegemist võimu kuritarvitamisega, põhjendamatu tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide, et on rikutud lojaalse koostöö põhimõtet

Poolte argumendid

- 86 Kolmanda väitega leiab komisjon, et vaidlustatud otsuse vastuvõtmisel on rikutud institutsioonidevahelise lojaalse koostöö põhimõtet, kuna selle otsuse vastuvõtmisega vabastas nõukogu Ungari liikmesriigile ETL artikli 108 lõikega 1 pandud kohustusest teha komisjoniga koostööd.
- 87 Nimelt, kui nõukogu lubas pikendada olemasolevat abikava, mille Ungari oli kohustunud kehtetuks tunnistama, kahjustas ta komisjoni ja liikmesriigi vahel varem peetud dialoogi tulemusi.
- 88 Nõukogu hinnangul ei ole ETL artikli 108 lõikest 1 tulenev koostöökohustus talle siduv. Lisaks kinnitab ta, et Ungari ei olnud endale võtnud mingeid kohustusi seoses abikavaga, mis on vaidlustatud otsusega heaks kiidetud.

Euroopa Kohtu hinnang

- 89 ETL artikli 108 lõikega 1 on komisjonile ja liikmesriikidele pandud kohustus teha regulaarset ja tavapärast koostööd, mille raames komisjon vaatab koos liikmesriikidega pidevalt läbi olemasolevaid abikavasid ja pakub neile välja asjakohaseid meetmeid, mida nõuavad siseturu järkjärguline areng või toimimine (vt selle kohta eespool viidatud 18. juuni 2002. aasta kohtuotsus Saksamaa vs. komisjon, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 90 Selles osas nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 70, et seoses vaidlustatud otsusega lubatud abikavaga ei võtnud Ungari endale ühtki konkreetset kohustust. Seda ei saa seega pidada otsuseks, mis tekitaks Ungarile konkreetse koostöökohustuse, kuivõrd see ei ole millegagi kahjustanud komisjoni ja selle liikmesriigi vahel varem peetud dialoogi tulemusi.
- 91 Neid asjaolusid arvestades tuleb komisjoni kolmas väide, et on rikutud lojaalse koostöö põhimõtet, põhjendamatu tõttu tagasi lükata.

Neljäs väide, et on tehtud ilmselge hindamisviga ja rikutud proportsionaalsuse põhimõtet

- 92 Neljanda väite esimeses osas kinnitab komisjon, et nõukogu tegi ilmselge hindamisvea, kui ta leidis, et esinesid erandlikud asjaolud, mille tõttu on heakskiidetud meetme võtmine põhjendatud. Sama väite teises osas leiab ta, et vaidlustatud otsus on vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega, kuna vaidlusalused meetmed ei võimalda saavutada nimetatud otsusega taotletavat eesmärki ega piirdu sellega, mis on selle eesmärgi saavutamiseks minimaalselt vajalik.

Neljanda väite esimene osa, mille kohaselt on tehtud ilmselge hindamisviga seoses erandlike asjaolude esinemisega

– Poolte argumendid

- 93 Komisjon leiab, et asjaolusid võib pidada ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu tähenduses erandlikeks ainult siis, kui neid ei olnud võimalik enne nende ilmumist ette näha, ning et antud juhul puudutavad need eriomaselt Ungarit. Seega ei saa erandlikuks asjaoluks olla varem esinenud struktuurne tõke või probleem, millega puutub kokku suurem osa liikmesriikidest.
- 94 Nii leiab komisjon, et Ungari põllumajandusettevõtete ebasoodus struktuur on juba vana probleem, mis on seotud Ungari põllumajanduse enda struktuuriga. Samuti ei näita miski, et kapitalinappus, millega Ungari põllumajandustootjad kokku puutuvad, ei ole struktuurne probleem, mida selle olemusest tulenevalt ei saa pidada erandlikuks. Pealegi ei ole spekulatiivse maaostu suurenemise oht asjaolu, mis muudest nõukogu poolt esile toodud asjaoludest erineks.
- 95 Lisaks möönab komisjon küll, et majanduskriis võib olla erakorraline asjaolu, kuid leiab sellegipoolest, et vaidlustatud otsust saab kriisiga põhjendada ainult niivõrd, kui see toimus koos varem esinenud struktuursete probleemidega, tekitades Ungaris erandlikke asjaolusid, mida aga nõukogu ei ole tõendanud. Ühtlasi väidab komisjon, et nimetatud kriisi mõju raskustele laenu saamisel, vaesuse ja tööpuuduse suurenemisele, põllumajandustootmise tasuvuse vähenemisele ja üldisele majanduslangusele Ungaris ei ole kogu liidu konteksti arvestades erandlikku laadi.
- 96 Nõukogu leiab, et komisjon käsitab erandlike asjaolude mõistet kohtupraktikaga võrreldes liiga kitsendavalt, kuna need asjaolud peavad ainult olema ettenägematud ja need võivad mõjutada teisi liikmesriike või muid sektoreid peale põllumajanduse.
- 97 Antud juhul esinesid erandlikud asjaolud, mis seisnesid majanduskriisiga seotud erakorralistes sündmustes, mis tekitasid raskeid tagajärgi Ungari põllumajandustootjatele ja süvendasid seega veelgi Ungari põllumajandusettevõtetele juba tuttavaid struktuurseid probleeme. Nii muutsid üha kasvavad raskused laenu saamisel, põllumajandustootmise tasuvuse vähenemine, vaesuse kasv või kriisist tulenev majanduslangus, mis avaldusid Ungaris rohkem kui teistes liikmesriikides, põllumajandusmaa ostmise Ungari põllumajandustootjatele äärmiselt raskeks või isegi võimatuks.

– Euroopa Kohtu hinnang

- 98 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et nõukogul on ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu kohaldamisel laiaulatuslik kaalutusõigus, mille kasutamine eeldab keerulisi majanduslikke ja sotsiaalseid hinnanguid, mis tuleb anda liidu kontekstis. Selle kaalutusõiguse teostamise kohtulik kontrollimisel tuleb kontrollida üksnes menetlusnormide järgimist ja põhjendamiskohustuse täitmist, aluseks võetud faktiliste asjaolude sisulist õigsust ning seda, et ei oleks rikutud õigusnorme, faktiliste asjaolude hindamisel ei oleks tehtud ilmselget kaalutusviga ega tegemist ei oleks võimu kuritarvitamisega (vt selle kohta eespool viidatud 29. veebruari 1996. aasta kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, punktid 18 ja 19, ning analoogia alusel 22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-333/07: Régie Networks, EKL 2008, lk I-10807, punkt 78).
- 99 Arvestades seda, et majandus- ja finantskriisi tagajärjed Ungari põllumajanduses olid ebatavalised ja neid ei olnud võimalik ette näha, samuti arvestades nende ulatust, ei saa asuda seisukohale, et nõukogu tegi ilmselge hindamisvea, kui ta leidis, et need tagajärjed kujutavad endast erandlikke asjaolusid ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu tähenduses. Pealegi on komisjon oma repliigis möönnud, et kriisi tekkimine võis olla selline erandlik asjaolu.

- 100 See, et majandus- ja finantskriis tekitas olulisi tagajärgi ka teistes liikmesriikides, ei ole määrava tähtsusega asjaolu, kuna ei mõjuta seda, et kriisi tagajärjed Ungari põllumajandustootjate majandusliku olukorra muutumisele olid erandlikku laadi.
- 101 Ka tõdemus, et põllumajandusettevõtete ebasoodus struktuur või põllumajandustootjate omakapitali nappus on Ungaris struktuursed probleemid, ei võimalda tuvastada, et nõukogu tegi ilmselge hindamisvea, kui ta leidis, et üha kasvavad raskused laenu saamisel ja põllumajandustootmise tasuvuse vähenemine, mille põhjustas kriis, on oluliselt halvendanud Ungari põllumajandustootjate olukorda, takistades nii nende struktuursete probleemide lahendamist ja seega vaesuse vähendamist maapiirkondades Ungari põllumajandustootjate konkurentsivõime parandamise teel (vt analoogia alusel eespool viidatud 29. veebruari 1996. aasta kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, punkt 21).
- 102 Sellest järeldub, et neljanda väite esimene osa tuleb põhjendamatus tõttu tagasi lükata.
- Neljanda väite teine osa, mille kohaselt on rikutud proportsionaalsuse põhimõtet
- Poolte argumendid
- 103 Komisjoni sõnul on nõukogu vaidlustatud otsuse vastuvõtmisel rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet.
- 104 Komisjon leiab nimelt, et vaidlusalune abikava ei võimalda saavutada otsuses nimetatud eesmärki. Vaatamata põllumajandusmaa ostuga seotud kahe abikava olemasolule on põllumajandusettevõtte keskmine pindala Ungaris viimastel aastatel ainult veidi suurenenud. Ei ole tõendatud, et vaidlustatud otsusega lubatud abikava võimaldab saavutada paremaid tulemusi, samas kui varem kehtinud abikavad ei võimaldanud toime üha kasvavate raskustega laenu saamisel, mida täheldati 2009. aasta kestel. Põllumajandusmaa ostuks mõeldud abi aitas tegelikult kaasa pigem põllumajandusmaa hinnatõusule kui maaomandi struktuuri muutmisele.
- 105 Lisaks nõuab proportsionaalsuse põhimõtte järgimine komisjoni sõnul seda, et kõik kehtivad meetmed, mis võivad vastata neile vajadustele, mida nõukogu loeb erandlikeks asjaoludeks, võetakse täielikult arvesse. Ent vaidlustatud otsus ei arvesta üldse meetmetega, mille komisjon on varem heaks kiitnud või mis on lubatud suuniste ja vastavate grupierandimäärustega. Eelkõige lubas liikmesriikidel põllumajandusettevõtjatele abi anda ajutine raamistik. Samuti oli võimalik anda vähese tähtsusega abi, mis on lubatud määrusega nr 1535/2007.
- 106 Lisaks jättis nõukogu arvestamata, et vaidlustatud otsuses esiletoodud teatavate probleemide leevendamiseks olid olemas muud liiki vahendid. Nii oli Ungaril ühinemisakti alusel võimalus seitsme üleminekuaasta jooksul pidurdada spekulatsiooni, piirates mitteresidentide õigust omandada põllumajandusmaad. Kasvava tööpuuduse osas näeb Ungari 2007.–2013. aasta maaelu arengu programm ette mitu meetet selle kasvu piiramiseks maapiirkondades, eelkõige liigse tööjõu üleviimise põllumajandusest muudesse majandusharudesse.
- 107 Lõpuks ei piirdu vaidlustatud otsusega lubatud meetmed minimaalselt vajalikuga, kuna nende kehtivusaeg ületab majanduskriisi tagajärgedega toimetulekuks spetsiaalselt ette nähtud abi rakendamiseks ajutise raamistikuga komisjoni poolt määratud tähtaega.
- 108 Nõukogu kinnitab proportsionaalsuse põhimõtte järgimise küsimuses, et ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu alusel võetud meetmete õiguspärasust võib riivata vaid see, kui meetmed on ilmselgelt sobimatud selle eesmärgi saavutamiseks, mida nõukogu soovib järgida.

- 109 Komisjon ei ole tõendanud, et hinnang, mille nõukogu keerukatele majanduslikele asjaoludele andis, oli ilmselgelt väär. Nõukogu leiab nimelt, et põllumajandusmaa ostmiseks Ungari kohaldatav abikava parandab Ungari põllumajandusettevõtete struktuuri pindala osas. Ühtlasi väidab nõukogu, et komisjon ei ole tõendanud, et abikava aitab kaasa maahinna tõusule. Lisaks leiab ta, et põllumajandusettevõtete pindala suurenemine võimaldab parandada konkurentsivõimet ja suurendada asjaomaste põllumajandustootjate sissetulekuid.
- 110 Lisaks leiab nõukogu, et ta ei olnud kohustatud arvesse võtma meetmeid, mille komisjon oli juba heaks kiitnud, kuna volitused, mis on talle antud ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõiguga, ongi mõeldud just selleks, et ta saaks heaks kiita abi, mida komisjon ei oleks õiguspäraselt saanud heaks kiita, ning antud juhul see ongi nii. Ülejäänud osas ei ole vaidlustatud otsusega lubatud abikava ajutise raamistikuga kaetud.
- 111 Ühtlasi toonitab nõukogu, et põllumajandusmaa omandamise piirangud, mis on ühinemisaktiga heaks kiidetud, ei piira Ungari residendist ettevõtjate spekulatiivsete ostude ohtu ning et tööpuuduse vastu võitlemisel on otstarbekas kombineerida erinevaid meetmeid, mille hulgas on vaidlustatud otsusega lubatud abikava.
- 112 Mis puudutab abikava kehtivusaega, siis see ei pea piirduma ajutise raamistikuga hõlmatud ajavahemikuga ning on vastavuses ajaga, mis on hinnanguliselt vajalik põllumajandusmaa erastamisprotsessi lõpuleviimiseks Ungaris ja kriisi tagajärgede leevendamiseks.
- 113 Ungari väidab, et selleks, et tuvastada, et vaidlusalune meede on ilmselgelt sobimatu, on vaja tõendada, et see on täiesti ebaefektiivne, kuid seda ei ole komisjon tõendanud ega isegi väitnud.

– Euroopa Kohtu hinnang

- 114 Proportsionaalsuse põhimõtte järgimise osas tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 98 esitatud kaalutlustest, et ainult siis, kui ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu alusel võetud meede on ilmselgelt sobimatu selle eesmärgi saavutamiseks, mida nõukogu soovib järgida, võib see riivata meetme õiguspärasust (vt analoogia alusel 8. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-343/09: Afton Chemical, EKL 2010, lk I-7027, punkt 46, ja 12. juuli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-59/11: Association Kokopelli, punkt 39).
- 115 Seega tuleks kindlaks teha, kas vaidlustatud otsuses viidatud abikava heakskiitmine on ilmselgelt sobimatu otsuse põhjenduses 9 sisalduvate eesmärkide saavutamiseks, st vaesuse vähendamiseks Ungari maapiirkondades.
- 116 Nõustatakse, et seda eesmärki on võimalik osaliselt saavutada ainult Ungari põllumajanduse tõhususe parandamise kaudu, mis eeldab põllumajandusettevõtete pindala suurenemist, mida võimaldab põllumajandusmaa ostmine Ungari põllumajandustootjate poolt. Ei ole vaidlustatud, et põllumajandustootjate väikesed sissetulekud ja raskused laenu saamisel takistavad seda liiki ostude sooritamist. Seega ei ilmne, et vaidlusaluse abikava heakskiitmine, millega püütakse ületada neid probleeme ja probleemide süvenemist majandus- ja finantskriisi tulemusena, tehes ettepaneku kas anda intressitoetust seoses põllumajandusmaa ostuks võetud laenudega või otsetoetusi maa ostmiseks, oleks vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega taotletavate eesmärkide saavutamiseks ilmselgelt sobimatu.
- 117 Neis tingimustes see asjaolu, et põllumajandusmaa ostuks varem kohaldatav abikava ei võimaldanud Ungari põllumajandusettevõtete pindala märkimisväärselt ja pidevalt suurendada, ei saa tõendada, et vaidlustatud otsus oli ilmselgelt sobimatu sellega taotletavate eesmärkide saavutamiseks, nagu neid on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 115.

- 118 Nimelt ei piisa esiteks nimetatud ettevõtete keskmise pindala aeglasest kasvust selleks, et tõendada, et nõukogu poolt heaks kiidetud abikava oli ilmselgelt ebaefektiivne, kuna võib arvata, et aeglane kasv on tingitud asjaoludest, mis ei saanud kesta kogu vaidlustatud otsusega kaetud ajavahemiku jooksul.
- 119 Seoses komisjoni argumendiga, mille kohaselt põllumajandusmaa ostuks mõeldud abikava aitas kaasa pigem põllumajandusmaa hinnatõusule kui maaomandi struktuuri muutmisele, tuleb nentida, et see väide ei ole piisavalt tõendatud, et selle alusel saaks tuvastada, et nõukogu valis meetme, mis on taotletava eesmärgi suhtes ilmselgelt sobimatu.
- 120 Ühtlasi tuleb kontrollida, ega vaidlusaluse abikava heakskiitmine ei lähe ilmselgelt kaugemale, kui on vajalik vaidlustatud otsuses nimetatud eesmärkide saavutamiseks. Komisjon väidab nimelt, et nõukogu ei ole võtnud piisavalt arvesse väljavaateid, mida pakuvad muud vahendid, mis võivad aidata kaasa nende eesmärkide saavutamisele.
- 121 Arvestades laiaulatuslikku kaalutlusruumi, mis nõukogul käesolevas asjas on, ei saa vaidlustatud otsust pidada proportsionaalsuse põhimõtet rikkuvaks ainuüksi põhjusel, et oleks olnud mõeldav, et Ungari järgib käesoleva kohtuotsuse punktis 115 osutatud eesmarke muud liiki abikava kasutades. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb nimelt, et kui Euroopa Kohus kontrollib, kas otsus, mis on vastu võetud sellise kaalutlusõiguse alusel, nagu on antud nõukogule ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõiguga, järgib proportsionaalsuse põhimõtet, ei ole tal vaja tuvastada, kas see oli ainus või parim võimalik otsus, vaid ainult, kas see oli ilmselgelt eaproportsionaalne (vt analoogia alusel 11. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-33/08: Agrana Zucker, EKL 2009, lk I-5035, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 122 Samas, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 44, ei vabasta nõukogu ulatuslik kaalutlusõigus teda kohustusest võtta oma hinnangus arvesse varasemaid meetmeid, mis on mõeldud spetsiaalselt nende erandlike asjaolude leevendamiseks, millega vaidlusaluse abikava heakskiitmist põhjendati.
- 123 Selles osas on määruse nr 1535/2007 eesmärk vabastada väikesemahuline abi ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud teatamiskohustusest ja seega ei saa seda pidada määruseks, mis on mõeldud spetsiaalselt Ungari põllumajandustootjaid tabanud majandus- ja finantskriisi tagajärgede leevendamiseks.
- 124 Seevastu on tõsi, et ajutine raamistik kehtestati selleks, et parandada ettevõtjate rahastamisvõimalusi majandus- ja finantskriisi oludes. Samas on ajutise raamistikuga ette nähtud abi üldine ülesanne toetada investeringuid ja seega ei ole see mõeldud spetsiaalselt põllumajandusmaa ostu võimaldamiseks. Lisaks oli vaidlustatud otsuse vastuvõtmise kuupäeval ajutise raamistiku punktis 7 ette nähtud, et pärast 31. detsembrit 2010 ei kuulu see enam kohaldamisele. Seega ei saa järeldada, et nõukogu otsus kiita heaks abikava, mis on mõeldud spetsiaalselt vaesuse vähendamiseks maapiirkondades, tagades maareformi lõpuleviimise ja Ungari põllumajandusettevõtete struktuuri parandamise pikema aja jooksul, läheb ilmselgelt kaugemale, kui on vajalik vaidlustatud otsusega taotletavate eesmärkide saavutamiseks.
- 125 Samamoodi, kui Ungari 2007.–2013. aasta maaelu arengu programm sisaldab teatud meetmeid, mille eesmärk on samuti võidelda tööpuuduse vastu maapiirkondades, on tegemist vaidlustatud otsusega lubatud abikava täiendavate meetmetega, kuna nende peamine eesmärk on soodustada liigse tööjõu üleviimist põllumajandusest muudesse majandusharudesse, mitte põllumajandusettevõtete tasuvuse parandamine.
- 126 Seoses põllumajandusmaa omandamise piirangutega, mis on ühinemisaktiga heaks kiidetud, tuleb nentida, et need toimivad ainult spekulatiivsete maaostude vähendamise huvides ega saa mingil juhul leevendada muid probleeme, mida on vaidlustatud otsuse põhjendustes osundatud. Lisaks, nagu nõukogu põhjendatult väidab, ei võimalda need piirangud võidelda põllumajandusmaa spekulatiivsete ostude vastu, mida sooritavad Ungari residentid ettevõtjad.

- 127 Lõpuks nähtub vaidlustatud otsusega lubatud abikava kehtivusaja küsimuses juba ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu loogikast endast, et komisjoni teatisega määratud ajaline piir ei saa olla nõukogule siduv. Lisaks ei ole maareformi lõpuleviimiseks kuluva aja ning majandus- ja finantskriisi tagajärgede kestuse põhjal alust järeldada, et nõukogu valis ilmselgelt ebaproportsionaalse meetme, kui ta lubas rakendada vaidlusalust abikava ajavahemikul 1. jaanuarist 2010 kuni 31. detsembrini 2013.
- 128 Seega tuleb ka komisjoni neljanda väite teine osa põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.
- 129 Järelikult tuleb neljas väide tervikuna tagasi lükata.
- 130 Kuna ei saa nõustuda ühegi komisjoni esitatud väitega, tuleb hagi jätta rahuldamata.

Kohtukulud

- 131 Kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna nõukogu on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja komisjon on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista komisjonilt.
- 132 Kodukorra artikli 140 lõike 1 kohaselt kannavad Leedu Vabariik, Ungari ja Poola Vabariik ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Jätta hagi rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.**
- 3. Jätta Leedu Vabariigi, Ungari ja Poola Vabariigi kohtukulud nende endi kanda.**

Allkirjad